

GRUNDLAGSUTSKOTTET

Utlåtande 11/1995 rd

Regeringens propositioner 121, 122/1995 rd

Till Social- och hälsovårdsutskottet

Riksdagen remitterade den 3 oktober 1995 regeringens proposition 121/1995 rd med förslag till lag om ändring av lagen om stöd för hemvård av barn och nr 122/1995 rd med förslag till lag om ändring av ikraftträdelsestadgandet i lagen om temporär ändring av lagen om stöd för hemvård av barn och om temporär ändring av 11 a § lagen om barndagvård till social- och hälsovårdsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet skall avge utlåtande i saken till social- och hälsovårdsutskottet.

Utskottet har hört regeringsrådet Aino-Inkeri Hansson, överinspektören Kari Ilmonen och lagstiftningsrådet Riitta-Majja Jouttimäki vid social- och hälsovårdsministeriet, jämställdhetsombudsmannen Pirkko Mäkinen, professorn Mikael Hidén, professorn Antero Jyränki, juris doktorn Liisa Nieminen, professorn Ilkka Saraviita, biträdande professorn Martin Scheinin och juris licentiaten Veli-Pekka Viljanen.

Grundlagsutskottet har behandlat ärendet ur statsförfattningsrättslig synvinkel och anfördsamt följande.

Regeringens proposition

I proposition nr 121/1995 rd föreslås en justering av basdelen av stödet för hemvård enligt lagen om stöd för hemvård av barn som innebär att de totala kostnaderna för stödet minskar med 700 miljoner mark på årsbasis.

I proposition nr 122/1995 rd föreslår regeringen att den planerade reformen av rätten att välja dagvårdsform skall skjutas upp och inte träda i kraft vid ingången av 1996, utan först vid ingången av 1998. Reformen innebär att rätten att välja mellan stöd för hemvård av barn och en kommunal dagvårdsplats utvidgas med en åldersklass, dvs. till familjer med barn under fyra år.

De föreslagna lagarna hänger samman med budgetpropositionen för 1996 och avses träda i

kraft vid ingången av 1996. Den temporära ändringen av 11 a § lagen om stöd för hemvård av barn avses gälla fram till utgången av 1997.

I motiveringen till lagstiftningsordningen i proposition nr 121/1995 rd framhåller regeringen att stödet för hemvård av barn snarast kan anses höra till de trygghetsåtaganden som det allmänna påförs genom 15 a § 3 mom. regeringsformen. Stödnivån kommer enligt propositionen att vara tillräcklig med hänsyn till grundlagen också efter den föreslagna justeringen. Regeringen anser att justeringen inte utgör något ingrepp i det centrala innehållet i rättigheterna enligt 15 a § regeringsformen. Eftersom detta trots allt är en tolkningsbar fråga finner regeringen det önskvärt att utlåtande av grundlagsutskottet inhämtas.

Enligt motiveringen till lagstiftningsordningen i proposition nr 122/1995 rd behöver de föreslagna lagarna inte stiftas i grundlagsordning.

Utskottets ställningstaganden

För det första innebär propositionerna att basdelen av stödet för hemvård av barn minskar från 1 908 till 1 500 mark i månaden. Samtidigt minskar också syskonförhöjningen och tilläggsdelen. För det andra föreslår regeringen att den planerade reformen som skulle utvidga rätten att välja mellan stöd för hemvård av barn och en kommunal dagvårdsplats med en åldersklass och således också gälla familjer med barn under fyra år skall skjutas upp till ingången av 1998.

Syftet med stödet för hemvård är att ge barnfamiljer möjligheter att ordna barnomsorgen på något annat sätt än genom kommunal dagvård. Stödet är följaktligen inte avsett att vara en form av ekonomisk grundtrygghet för stödtagarna i den mening som avses i 15 a § 2 mom. regeringsformen, utan stödet skall garantera adekvat tillgång till dagvårdsservice och ge föräldrarna möj-

ligheter att välja någon annan form av barnomsorg än kommunal dagvård.

Den statsförfattningsrättsliga innebörden av propositionerna bygger på det nya 15 a § 3 mom. i regeringsformen. Momentet lyder som följer: "Det allmänna skall, enligt vad som närmare stadgas genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga social- och hälsovårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. Det allmänna skall också stöda familjen och andra som svarar för omsorgen om ett barn så att de har möjligheter att trygga barnets välfärd och individuella uppväxt."

Den första meningen i 15 a § 3 mom. regeringsformen tillförsäkrar inte medborgarna någon av de nuvarande dagvårdsformerna. Grundlagen kräver bara att dagvårdstjänsterna skall vara tillräckliga. Det betyder att grundlagsregleringen inte ger stödet för hemvård av barn något speciellt skydd som en institution. Att utvidgningen av rätten att välja mellan stöd för hemvård och en kommunal dagvårdsplats skjuts upp inverkar inte på själva rätten att få dagvård och är alltså inget problem när det gäller tillgången till dagvårdsservice.

Helsingfors den 26 oktober 1995

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Håkämies, vice ordföranden J. Koskinen, medlemmarna Helle, Itälä, Jansson, Jätteen-

I propositionen om de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd) nämndes barn-dagvården som ett exempel på samhällsservice som fullföljer det åtagande det allmänna ges i den senare meningen i 15 a § 3 mom., nämligen att stödja familjen och andra som svarar för omsorgen om ett barn så att de har möjligheter att trygga barnets välfärd och individuella uppväxt. De föreslagna nedskärningarna är i och för sig ganska kännbara i vissa enskilda fall. Sett ur statsförfattningsrättsligt perspektiv är dock den springande punkten också här att stödet för hemvård av barn är ett valfritt alternativ till kommunal dagvård. Barndagvården uppfyller också efter de föreslagna ändringarna de förpliktelser som grundlagen ställer på det allmänna.

På grundval av det ovan sagda anför grundlagsutskottet vördsamt

att lagförslagen i propositionerna 121 och 122/1995 rd kan behandlas i den ordning som föreskrivs i 66 § riksdagsordningen.

mäki, Kallio, Korkeaaja, H. Koskinen, Kurola, J. Leppänen, Nikula, Prusti och Puhjo samt suppleanterna V. Koski och Rehn.